

Kamercommissie LNV: Voortgang gebiedsprocessen

Achtergrond informatie

In 2013 is in Overijssel “Samen werkt beter” ontstaan als 'platform' dat zet zich in voor een duurzame ontwikkeling van het landelijk gebied in Overijssel. Daarmee zetten 15 organisaties zich in voor een goede balans tussen economie en ecologie. Binnen “Samen werkt beter” wordt gewerkt in gebiedsprocessen aan de ontwikkelopgave N2000 onder wisselend bestuurlijk trekkerschap. Ik ben namens Natuur en Milieu Overijssel trekker van het gebiedsproces IJsseluiterwaarden (zie ook: <https://www.natuurenmilieuoverijssel.nl/natura2000-ijsseluiterwaarden/>) en tevens lid van de bestuurlijke adviescommissie Engbertsdijkvenen. Daarnaast ben ik lid in vier gebieden (Vechtdal, NW-Overijssel, Salland en West Twente) van de gebiedsgerichte tafel stikstof. Vanuit deze ervaringen, en eerdere ervaringen met gebiedsontwikkeling, wil ik u graag informeren over belangrijke aandachtspunten.

Wees helder op het wat en geef ruimte op het hoe

Geen enkel gebiedsproces verloopt succesvol zonder dat er duidelijke doelen zijn geformuleerd; er moet een inhoudelijke opdracht worden meegegeven. In algemene zin moet die opdracht SMART (specifiek, meetbaar, afgebakend, realistisch en tijdgebonden) zijn geformuleerd. De provincie is hierbij aan zet om dit in te vullen, zoveel mogelijk met betrokkenheid van alle andere belangen. Ook bij beide bovengenoemde gebiedsprocessen staat de doelstelling (instandhoudingsdoelen N2000) niet ter discussie. Daarbij is er tegelijkertijd ruimte nodig in de wijze waarop deze doelstellingen worden bereikt. Dit vraagt om een doelgericht instrumentarium waarin maatwerk mogelijk is. Dit betekent bijvoorbeeld vergoedingen voor het leveren van ecosysteemdiensten door boeren.

Het juiste gesprek aan juiste tafel

Het landelijk beleid is geen onderdeel van de discussie binnen het gebiedsproces. Het vormt het kader. Natuurlijk moet er ruimte zijn voor emoties bij betrokkenen over het landelijk beleid, deze uitlaatklep is nodig. Echter voor de bestuurlijke tafel vormt dit het kader, hierbij is het belang dat over dit kader een gezamenlijk beeld ontstaat. In de bovengenoemde gebiedsprocessen was er dus geen ruimte voor discussie over de instandhoudingsdoelen van N2000. Deze doelen vormden het kader. Voor specifieke gebiedsinformatie, bijvoorbeeld de geohydrologische informatie, werd uitgegaan van gezamenlijk feitenonderzoek.

Gebruik de dynamiek in een gebied

Kijk bij een gebiedsproces goed naar de schaal. Op een hoog schaalniveau (in Overijssel in zes gebieden) wordt gewerkt aan gebiedsgerichte doelstellingen. Dit is veelal niet het schaalniveau waarop ondernemers en inwoners denken. Dit vraagt om vele kleinere gebiedsprocessen. Soms ontstaan deze al vanuit de dynamiek in het gebied of vanuit energie bij ondernemers of inwoners in het gebied. Het is belangrijk om deze dynamiek te versterken, daarbij helpt het niet als het instrumentarium en ook middelen niet beschikbaar zijn of er veel bureaucratische belemmeringen zijn. Bij Engbertsdijkvenen kwam een echte robuuste aanpak pas op gang, toen er ook zicht was op mogelijke financiële middelen voor deze structurele aanpak. Laat een dergelijke uitwerking op laagste schaalniveau plaatsvinden en leg daar ook het vertrouwen neer.

Geef alle belangen een plek aan tafel

Bewaak als rijksoverheid de proceskwaliteit van de gebiedsprocessen. Dit betekent dat er ruimte moet worden gemaakt in de gebiedsprocessen voor alle belangen los van grondposities. Beoordeel hier ook de gebiedsplannen op. Dit betekent dat ook bewoners- en natuur- en milieubelangen vertegenwoordigd moeten zijn. Zorg ook voor ondersteuning dat deze rollen kunnen worden ingevuld. Dergelijke volwaardige participatie vraagt ook om financiële middelen.

Dwingend instrumentarium achter de hand

In de betreffende gebiedsprocessen is er een dwingend RO-instrumentarium achter de hand, inclusief onteigening. Dit dwingend instrumentarium maakt het ook mogelijk om betrokkenen maximale vergoedingen te geven. De inzet van alle partners is dit instrumentarium niet te gebruiken. In de praktijk blijkt dat ook tot nu toe niet nodig geweest bij alle gebiedsprocessen in Overijssel. De aanwezigheid van dwingend instrumentarium leidt er echter wel toe dat het proces niet eindeloos gerekt kan worden en er uiteindelijk (soms pijnlijke) keuzes moeten worden gemaakt.

Acceptatie vraagt om aandacht voor andere zorgen

Een eenzijdige focus en instrumentarium dat zich alleen richt op de natuur-, water- of klimaatopgave doet afbreuk aan maatschappelijke acceptatie. Het is belangrijk dat in het instrumentarium ook ruimte is voor leefbaarheidsaspecten en een toekomstbestendige landbouw. Soms zijn er eenvoudige meekoppelkansen, die acceptatie aanmerkelijk kunnen vergroten en bovendien leiden tot verbetering van de leefbaarheid. Een voorbeeld kan de aanleg van een betere fietsverbinding zijn die door het gebiedsproces mogelijk wordt.

Matthijs Nijboer (m.nijboer@natuurenmilieuoverijssel.nl)
Directeur-bestuurder Natuur en Milieu Overijssel
Voorzitter Natuur- en Milieufederaties